



Nowatorskie rozwiązania i ich ochrona

Prawa własności intelektualnej chronią różnego rodzaju wytwory ludzkiego umysłu, w tym cechujące się indywidualnością i oryginalnością utwory, dobra służące do odróżniania w obrocie towarów i przedsiębiorstw (znaki towarowe, oznaczenia geograficzne, oznaczenia przedsiębiorstw), a także wytwory, których wspólną cechą jest nowatorski charakter. Do ostatniej grupy należą - mające istotne znaczenie z punktu widzenia działalności innowacyjnej - wynalazki, wzory użytkowe oraz wzory przemysłowe, których ochrona na gruncie prawa własności przemysłowej przyznawana jest m.in. właśnie z uwagi na cechę różnie rozumianej „nowości” („nowatorstwa”).

Prawa własności przemysłowej w postaci patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy oraz prawa z rejestracji wzoru przemysłowego chroniące wskazane wytwory uzyskiwane są w trybie formalnym, tj. na drodze procedury administracyjnej przed urzędem patentowym w oparciu o wnioski o udzielenie ochrony. Choć uzyskanie ochrony formalnej nowatorskich rozwiązań wiąże się z poniesieniem niejednokrotnie wysokich kosztów (opłaty administracyjne, koszty przygotowania wniosku, koszty utrzymania ochrony) oraz określonym czasem oczekiwania na udzielenie prawa, ta forma ochrony jest najskuteczniejszym sposobem zagwarantowania sobie wyłączności w zakresie korzystania i komercyjnej eksploatacji takich wytworów intelektualnych.

W przypadku, gdy istotą określonego rozwiązania jest nowy (nieznany) skutek techniczny, jakie rozwiązanie to wywołuje w stanie techniki, właściwym reżimem ochrony będzie ochrona patentowa. Patenty są udzielane na wynalazki z różnych dziedzin techniki, posiadające znamiona nowości, posiadają poziom wynalazczy i nadają się do przemysłowego zastosowania. Badana w skali światowej nowość wynalazku, determinująca często jego nowatorski i innowacyjny charakter, jest kluczowym warunkiem uzyskania patentu. W świetle prawa patentowego, wynalazek jest nowy, jeżeli nie jest częścią stanu techniki. Stanem techniki jest natomiast wszystko to, co przed datą, według której określa się pierwszeństwo do uzyskania wynalazku, zostało gdziekolwiek na świecie udostępnione do wiadomości powszechnej w jakiegokolwiek sposób (ustnie, pisemnie, poprzez wystawienie, stosowanie itp.). Co do zasady, datą pierwszeństwa jest data złożenia wniosku o udzielenie patentu w krajowym (regionalnym) urzędzie patentowym, co oznacza, że ujawnienie szczegółów wynalazku



Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka

przed tą datą może skutkować utratą nowości, a co za tym idzie – brakiem możliwości uzyskania ochrony patentowej.

Ochrona patentowa może być uzyskana na różnego rodzaju rozwiązania mające techniczny charakter w tym: urządzenia, sposoby, metody i zastosowania. W zależności od pożądanego zakresu poszukiwanej ochrony można uzyskać: 1) patent krajowy - udzielony przez Urząd Patentowy RP, obejmujący terytorium RP), 2) patent europejski (udzielony przez Europejski Urząd Patentowy, obejmujący kraje należące do Konwencji o patencie Europejskim, wskazane we wniosku o udzielenie patentu. W celu uzyskania ochrony patentowej w kilku krajach jednocześnie, można skorzystać z „międzynarodowego” trybu uzyskania patentu na podstawie Układu o współpracy patentowej.

Jeżeli istotą nowatorskiego rozwiązania jest jego nowość w zakresie cech użytkowych, atrakcyjną formę prawnej ochrony stanowić może prawo ochronne na wzór użytkowy. Wzorem użytkowym jest nowe i użyteczne rozwiązanie o charakterze technicznym, dotyczące kształtu, budowy, lub zestawienia przedmiotu o trwałej postaci. „Nowość” wzoru użytkowego rozumiana jest analogicznie jak w przypadku wynalazków, natomiast „użyteczność” - jako cecha, pozwalająca na osiągnięcie celu mającego praktyczne znaczenie przy wytwarzaniu, czy korzystaniu z chronionych przedmiotów. Ochrona nowatorskich rozwiązań jako wzorów użytkowych często stanowić może atrakcyjną alternatywę do ochrony patentowej. Można ją bowiem uzyskać łatwiej, szybciej i taniej niż patent. Z uwagi na brak jednolitych międzynarodowych zasad dotyczących wzorów użytkowych, formalna ochrona tego typu wytworów intelektualnych możliwa jest tylko w trybie krajowym, np. poprzez udzielenie prawa ochronnego na wzór użytkowy w Urzędzie Patentowym RP.

Prawami własności przemysłowej chronione może być także nowatorskie wzornictwo przemysłowe. Ochronie w charakterze wzoru przemysłowego podlega zewnętrzna, nowa i mająca indywidualny charakter postać produktu, nadana mu w szczególności przez cechy linii, konturów, kształtów, kolorystykę, strukturę, materiał wytworu lub jego ornamentację. Za nowy uważa się taki wzór przemysłowy, gdy żaden identyczny lub podobny wzór nie był wcześniej udostępniony publicznie. Dla wzorów przemysłowych przewidziana jest zarówno ochrona formalna, jak i ochrona nieformalna (automatyczna).

Wzory przemysłowe utożsamione w produktach o długiej żywotności rynkowej najlepiej chronić poprzez rejestrację, bądź w Urzędzie Patentowym RP lub w trybie tzw. wzoru wspólnotowego,



Projekt współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka

tj. na drodze rejestracji wzoru w Urzędzie ds. Harmonizacji Rynku Wewnętrznego występującym obecnie również pod polską nazwą Urząd do spraw Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych EU (OHIM). Uzyskanie ochrony wzoru przemysłowego w relatywnie niekosztownej i szybkiej procedurze wspólnotowej, daje wyłączność w zakresie korzystania ze wzoru na całym terytorium Unii przez okres maksymalnie 25 lat. Trwająca krócej, bo jedynie 3 lata, ochrona wspólnotowa przewidziana jest także dla wzorów niezarejestrowanych. Jest ona atrakcyjną formą ochrony wzorów produktów o krótkiej żywotności rynkowej. Wzory przemysłowe mające charakter twórczy, mogą być ponadto chronione w sposób automatyczny, bez żadnych formalności na gruncie prawa autorskiego. Dodatkowa ochrona wzornictwa przemysłowego przewidziana jest w przepisach o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, w świetle których, czynem nieuczciwej konkurencji jest pasożytnicze naśladowanie gotowego produktu, jeżeli może wprowadzać odbiorców w błąd co do tożsamości produktu lub producenta.

Jak z tego wynika, system prawa własności intelektualnej przewiduje szerokie spektrum narzędzi prawnych służących ochronie nowatorskich rozwiązań. Przedsiębiorstwa, tworzące i wprowadzające na rynek takie rozwiązania powinny zadbać o ich efektywną ochronę. Po pierwsze, umożliwi ona skuteczną walkę z podmiotami bezprawnie wykorzystującymi w swojej działalności takie rozwiązania, po drugie zagwarantuje monopol w zakresie ich komercyjnej eksploatacji, co pozwoli zarówno na rekompensatę nakładów poniesionych na ich rozwój, jak i stworzy możliwość generowania dodatkowych zysków płynących ze „sprzedaży” prawa lub opłat licencyjnych.

Autor: dr Justyna Ożegalska – Trybalska

W ramach projektu zachęcamy do korzystania
z **bezpłatnych usług Wirtualnego Rzecznika Patentowego**
na www.marr.pl/rzecznik

Małopolska Agencja Rozwoju Regionalnego
ul. Kordylewskiego 11, 31-542 Kraków
Tel.: (12) 417 74 22, 617 66 21
Fax: (12) 617 66 66